

CITES

World Association of Zoos and Aquariums | **WAZA**
United for Conservation

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

CITES

- **Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora**
- Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Washington 1973)
- 175 smluvních stran, ČR od 1993
- druhy ohrožené vyhoubením v přírodě z důvodu komerčního využívání – druhý nejvýznamnější důvod po zániku biotopů
- omezený či zakázaný obchod s exempláři z volné přírody, ze zajetí i s vypěstovanými
- roční obrat obchodu s živočichy a rostlinami - řádově miliardy USD a miliony kusů, 3. nejvýnosnější po drogách a zbraních
- následkem odchyty a transportu velké úhyny (šok, stres, zranění, nevhodné zacházení)
- 90 % živočichů z volné přírody v lidské péči umírá do 2 let
- zvířata z odchyťů nositeli nemocí přenosných i na člověka (např. opice a papoušci)

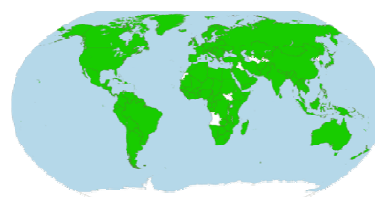

Proč chránit biodiverzitu dle CITES

- protože živočichové jsou krásní, jedineční a nenahraditelní
- vědecká, ekonomická a kulturní hodnota

související dohody

- Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)
- Mezinárodní úmluva o regulaci velrybářství (ICRW)
- Úmluva o mokřadech (Ramsar)
- Úmluva o ochraně evropské fauny, flóry a stanovišť (Bern)
- Úmluva o ochraně stěhovavých druhů (Bonn – CMS)
- Dohoda o ochraně evropských netopýrů (EUROBATS)
- Dohoda o ochraně africko-asijských stěhovavých ptáků (AEWA)

Klady a zápory CITES

Kritika:

- příliš proaktivní (i málo ohrožené druhy kvůli obtížnosti rozlišení) – zařazeny i velmi běžné a odchovávané druhy a poddruhy
- příliš povšechné zápisy do seznamů (např. všechny kaktusy - Mexiko, orchideje, žáby r. *Dendrobates*)
- podpora byrokracie v rozvojových zemích - úplatkářství
- blokuje i pozitivní projekty (ZOO, chov v zajetí)

Řešení a sporné otázky:

- není regulovaný obchod lepší, než obchod ilegální?
- např. u slonoviny, kaspičtí jeseteři, asijské želvy... (ALE uvolnění slonoviny nevedlo k poklesu ceny)
- nezvyšuje ilegální ceny (jako u drog)?

Příloha CITES I.

- druhy přímo ohrožené vyhubením či obchodem
- cca 500 zvířat a 300 rostlin
- dovoz a vývoz povolován jen výjimečně (ZOO apod.)
  - lidoopi, pandy, vybrané druhy medvědů, opic, velcí papoušci, velké kočkovité šelmy, sloni, nosorožci
  - krokodýli a ještěři, kytovci, mořské želvy
  - některé druhy kaktusů a orchidejí, vzácné exotické dřeviny (brazílské růžové dřevo aj.)
  - z našich např. orel královský, o. mořský, sokol stěhovavý, vydra říční

Příloha CITES II.

- druhy, které by mohly být ohroženy vyhubením, pokud by nebyl obchod regulován
- cca 4 000 zvířat a 25 000 rostlin
  - opice, papoušci, dravci, sovy, kočkovité šelmy, hroši, řada antilop, kolibříci, loskuták
  - různé druhy želv, krokodýli, leguáni, varani, hroznýši a krajty, některé exotické žáby
  - motýli, sklípkaní, měkkýši, mořské korály
  - orchideje, kaktusy, sukulentní rostliny, některé tilandsie a masožravé rostliny, ženšen, některé dřeviny ad.
  - z našich druhů např. vlk, medvěd, rys, kočka, čáp černý, jestřáb, drop velký, pijavka lékařská, jasoň červenooký, vstavačovitě, sněžěnka a brambořík

Příloha CITES III.

- druhy ohrožené jen na území určitého státu
- ten požádal sám o regulaci obchodu
- cca 250 zvířat a 45 rostlin
  - zmije řetízková (Indie) mrož (Kanada), holub růžový (Mauricius), satyr himálajský (Nepál), lenochod krátkokrký (Costarica)
  - mahagon *Swietenia macrophylla* (celá neotropická oblast – Jižní Amerika)

CITES a EU – přílohy A-D

- **EU zařazuje CITES I.-III. do příloh A-D** + některé volně žijící EU druhy
- komerčně se nesmí využívat druhy A (CITES I.) pro prodej, zisk, vystavování, pronájem, výměna atd.
- přísná **opatření u zvířat s vysokou mortalitou při transportu anebo chovu**

Příloha A - přímo ohrožené vyhubením, ALE **obsáhlejší než příloha CITES I.**

- ve volné přírodě EU a jsou **chráněny zákony členských států**
- ne všechny musejí být chráněny CITES (např. všechny druhy evropských dravců a sov)
druhy v ČR: vlk, medvěd, vydra, kočka, rys, čáp černý, kolpík, čírka modrá, polák malý, evropští dravci, jeřáb popelavý, drop velký, hrdlička divoká, evropské sovy, jasoň červenooký

Příloha B - CITES II a III, ale i druhy mimo

- dovoz do EU je pozastaven (nepůvodní invazní - např. želva nádherná a skokan volský)
- *druhy ČR z CITES II uvedeny v příloze A, v B pouze pijavka lékařská*

Příloha C - CITES III, ale i druhy mimo

Příloha D - některé CITES III, ale i druhy mimo

- obchod sledován (např. norek sibiřský, bažant královský aj. druhy exotických ptáků a plazů)

Legislativa CITES v EU

příloha A umožňuje dovoz pouze:

- pro vědecké a biomedicínské účely (pokud nejsou exempláře ze zajetí)
- pro chov, výzkum a vzdělávání k zachování druhu
- pro další účely k ochraně druhu

výjimka k obchodu s CITES I. – žlutý certifikát EU (nejčastěji pro odchov a předcitesové exempláře – tj. před 1992)

- **odchovy** - výjimky – nutný legální původ chovné skupiny - alespoň druhá filiální generace v zajetí F2
- pro exempláře nabyté před platností CITES (dlouhověké druhy)
- tranzitní povolení
- osobní rodinné exempláře (při stěhování)
- lovecké trofeje z legálních odlovů

výjimka není potřeba

- u uměle vypěstovaných rostlin
- u zvířat běžně chovaných druhů
- u starožitností získaných před 50 lety

příloha X EU – není potřeba výjimky

prokázání původu exempláře

- CITES A – výjimka pro komerční použití nebo kopie č. 2 dovozního povolení potvrzená celníky
- CITES B – odchovy v zajetí, je na držitelích legální původ exemplářů prokázat

Co je také exemplářem CITES

- části těl, výrobky a odvozeniny z ohrožených druhů
- zboží, u něhož je podle dokumentů či obalu patrné, že obsahuje části či odvozeniny druhů CITES (i když v něm nemusí být)
- výrobky určitých druhů jsou však vyňaty (příl. B, jako třeba řezané orchideje z uměle vypěstovaných rostlin)
- kříženec (hybrid), jehož alespoň jeden „rodič“ je v CITES - pokud každý patří do jiné přílohy, platí ustanovení přísnější přílohy

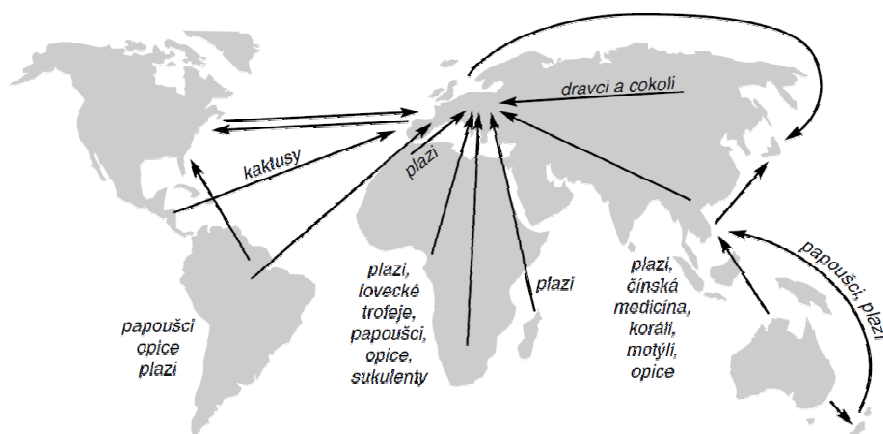
Kdo a odkud co přiváží

- **cílové země:**
  1. EU
  2. USA
  3. dálný východ (Čína, Japonsko, Korea)
  4. arabské země
  5. Austrálie
- **zdrojové země**
  - rozvojové země zejména tropů a subtropů – výrazné socioekonomické souvislosti obchodu

- **komodity:**

1. kůže plazů
2. kožešiny a vlna
3. živí exotičtí ptáci
4. tropické ryby
5. kaviár
6. ulity plžů a korály

Hlavní směry a komodity obchodu s ohroženými druhy

Objemy počtu kusů obchodu 2000–2005

	EU-27	USA	Ostatní svět
Živí ptáci			
Dravci	6036	560	23527
Papoušci	1268768	131281	1142127
Pěvci	3258691	3275	629992
Ostatní ptáci	174818	2323	120904
Živí plazi a obojživelníci			
Želvy	163508	196207	257523
Ještěři	1176203	3598730	889752
Hadi	311456	1139273	243113
Obojživelníci	40300	147472	47763
Kůže plazů			
Krokodýlové	2941527	1185845	6967222
Ještěři	3353303	886953	6489708
Hadi	3440955	322659	4481763
Kaviár jeseterovitých			
Kaviár jeseterovitých (kg)	425904	202924	235900
Bezobratlí			
Živí mořští koráli	1263868	4097051	1117368
Ostatní bezobratlí, živí a neživí	850489	1707144	436234

Finanční objemy EUR 2000–2005

v přírodě

obchod

Živá zvířata		
Primáti	75 milionů	15 milionů
Exotičtí ptáci	38 milionů	7 milionů
Draví ptáci	5 milionů	0,2 milionu
Plazi, včetně hadů a želv	31 milionů	7 milionů
Ozdobné rybky	257 milionů	89 milionů
Živočišné produkty pro oblečení a dekoraci		
Kůže savců a kožešiny	4 miliardy	494 miliony
Kůže plazů	255 milionů	100 milionů
Ozdobné korály a lastury	85 milionů	15 milionů
Perly	57 milionů	12 milionů
Živočišné produkty pro potravu (s výjimkou ryb)		
Lovná zvěř	365 milionů	126 milionů
Žabí stehýnka	40 milionů	16 milionů
Hlemýždi aj. měkkýši	60 milionů	19 milionů

ročně celosvětový obrat cca 300 miliard Kč legálně!
400 miliard nelegálně!

Mezinárodní fungování CITES

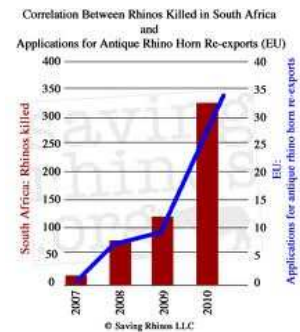
- **konference CITES** - „doporučení“ - nejsou závazná – to je pouze text členů úmluvy
- změny v seznamech CITES I a II musí být schváleny 2/3 – ale země mohou jednotně omezit dovoz z „neposlušné“ země
- **sekretariát CITES Ženeva** – soustřeďuje informace o mezinárodním obchodu (+ Interpol, Světová organizace celních orgánů)
- Výbor pro rostliny, Výbor pro živočichy a Podvýbor pro názvosloví
- **přezkoumávání významnosti mezinárodního obchodu** - druh přerazen do přílohy CITES I, pokud je obchodem ohrožen nad únosnou míru, anebo naopak doporučen k vyřazení ze seznamů - sledováno cca 50 tis. druhů
- databáze UNEP-WCMC shromažďuje data o dovozech a vývozech exemplářů CITES všech členů úmluvy

Mezinárodní vědecký orgán CITES

posuzuje zda:

- vývoz a dovoz druhu ohrozí jeho přežití (dle současného obchodu a stavu populací)
- vědecká instituce splňuje podmínky pro zjednodušené výjimky CITES (výměna exemplářů a vzorků, odchovy)
- pokud nemá dost informací: „no opinion“ = všechny státy CITES informují o dovozu a vývozu, aby se informace doplnily

TRAFFIC

- Trade - Record Analysis of Fauna and Flora in Commerce = program monitorující obchod ohroženými druhy živočichů a rostlin z volné přírody
- upozorňuje na potenciální nebezpečí (provozují ho IUCN a WWF)

Přehled zákonů ČR a směrnic EU se vztahem k CITES

- Nařízení Rady (ES) 338/1997 - základní předpis CITES, obsahuje definici obchodních činností a případy, kdy je možné ze zákazu obchodní činnosti udělit výjimku (čl. 8)
- Nařízení Evropského Parlamentu 398/2009 - změny Nařízení Rady (ES) č. 338/97
- Nařízení Komise (ES) 865/2006 - doplňující a upřesňující předpis, obsahuje vzory formulářů, definici odchovu v zajetí (čl. 54), předepsané značení exemplářů (čl. 66)
- Nařízení Komise (ES) 709/2010 - seznamy druhů zařazených do příloh A-D
- Nařízení Komise (ES) 359/2009 - seznam druhů, jejichž dovoz do EU není v současné době povolen
- Zákon 114/1992 Sb. - zákon o ochraně přírody a krajiny
- Zákon 100/2004 Sb. - o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů
- **Vyhláška 210/2010 Sb.** - vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení **zákona č. 100/2004 Sb.**, o ochraně volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

Další problémy spojené s aplikací CITES

- **burzy** - sledovány ČIŽP, ale dražší kusy prodávány mezi chovateli skrytě (spíš jen místo pro kontakt)
- **internet** – povinnost kupujícího upozornit na nutnost registrace či CITES povolení při vývozu/dovoze – ale anonymita
- **přepravní podmínky pro zvířata** – často se nedodržují
  - dle CITES 1981 - (Guidelines for transport and preparation for shipment of live wild animals and plants)
  - Mezinárodní asociace leteckých dopravců (International Air Transport Association – IATA)
  - Předpisy pro živá zvířata (Live Animals Regulations – LAR)

Orgány CITES v ČR

- **3 základní orgány má každý stát :**

vědecký – Agentura ochrany přírody a krajiny

- odborný, prověřuje žádosti o vývoz a dovoz exemplářů
- sledování vlivu obchodu na přežití populací v přírodě – permitem potvrdí že nebudou ohroženy přírodní populace

výkonný – Ministerstvo životního prostředí

- obchod vně unie - dovozní a vývozní permity
- Informační systém Registr CITES
- vydávání, správa a kontrola dokladů CITES
- centralizovaná databáze zadržených a zabavených exemplářů
- reporting pro centrálu CITES
- administrativa, zúčastňuje se zasedání

kontrolní – Česká inspekce životního prostředí (+ Celníci, Policie)

- kontroluje, ukládá pokuty a odebírá exempláře (pohotovost, výjezdy)

další úřady:

- krajské úřady
  - výkonný orgán pro vnitrostátní a vnitrouníjní obchod - registrace
- Státní veterinární správa
  - zvláštní předpisy

Česká inspekce životního prostředí

- 10 inspektorátů v krajských městech (každý má CITES specialistu); cca 1000 kontrol ročně
- specializované oddělení Praha Ruzyně (cca 7 lidí), pohotovost na telefonu 24 hod. (ročně cca 100 konzultací a 20 mimořádných výjezdů)
- speciálně školení lidé na jednotlivé typy CITES kriminality – rostliny, živočichové, neživé výrobky, mezinárodní spolupráce
- pravomoci pokutovat zadržet a zabavit – po nabytí právní moci rozhodnutí do záchr.centra, výjimečně repatriace do země původu
- **záchranná centra** - (cca 13) pro rostliny a živočichy – botanické a zoologické zahrady, ČSOP
- neživé exempláře do skladů – pro výukové a studijní účely, výjimečně likvidace

Státní veterinární správa v CITES

- ochrana pohody a před týráním
- monitorování nálezů a ochrana před závadnými produkty
- kontroly při obchodování se zvířaty
- dovoz a vývoz živých zvířat a jejich přeprava
- kontrola přepravních podmínek
- kontrola podmínek chovu zvířat vyžadujících zvláštní péči
- vydává vstupní doklad a kontroluje EU veterinární osvědčení (přijímací stanice pouze v Ruzyni)
- pro ptáky a primáty 30-denní karanténa před dovozem či po něm – lze umístit pouze do dopředu schválených zařízení
- při dovozu více jak 5 ks se považuje za obchod

Celní správa

- kontrola exemplářů při dovozu, vývozu, zpětného vývozu a tranzitu
- kontroluje zda exemplář odpovídá dokladům CITES a stanoveným veterinárním
- může zadržet exempláře při porušení zákona či pochybnostech
- vždy informuje ČIŽP

Legislativa CITES v ČR

dovoz

- vývozní povolení CITES ze země, odkud je exemplář vezen
- zároveň dovozní povolení do ČR (vydává MŽP)
- obě povolení předložit na hranicích a nechat potvrdit celníky (popř. přiložit k přepravním dokumentům)
- 3 kopie permitu – pro zemi vývozu a dovozu i dovozce

SANKCE

- pokuta do 100 tis. (bez registráč.listu) do 500 tis. (porušení povinnosti registrace – např. označení), neprokázání původu 1,5 mil.
- exempláře mohou být zabaveny
- závažné případy odnětí svobody až na 8 let, zákaz činnosti a peněžité trest

ZÁKONY

- zákon č. 100/2004 Sb.
- prováděcí vyhláška 210/2010 Sb.
- nařízení Rady (ES) č. 338/97
- pro druhy volně žijící v ČR se řeší národní legislativy i CITES paralelně
- evropské ptáky kromě dravců a sov nejsou moc v CITES, ale chránění živí i mrtví (včetně částí těl) dle EU legislativy (u nás implementováno do zák. 114.)

CITES legislativa v praxi ČR

Prodej exemplářů

- exemplář s registrací (zákazem obchodování) jen s písemným upozorněním „CITES - povinné doklady“
- jen s registračním listem, popř. i s potvrzením pro komerční použití
- písemně informovat kupujícího o povinnosti registrovat exemplář a o zákazech obchodních činností s exemplářem
- na veřejnosti (prodejny, burzy apod.) musí být informace viditelně vyvěšena (včetně internetových obchodů)

Povinná registrace některých exemplářů v ČR

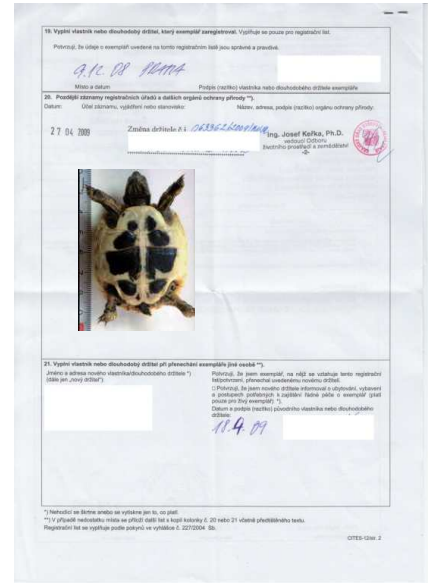
- krajský úřad nebo magistrát města Prahy vydá registrační list

Zákaz obchodování s exempláři z přílohy A

- zakázán nákup, nabízení ke koupi, nabývání pro obchodní účely, veřejné vystavování pro obchodní účely, využívání pro obchodní zisk a prodej, držení za účelem prodeje, pronajmutí, směna nebo výměna, nabízení k prodeji nebo převážení za účelem prodeje
- výjimku ze zákazu komerčního užití vydává krajský úřad „žlutý certifikát EU“

Registrační list

- uvádí
  - jak byl exemplář získán (dovoz/původní majitel atd.)
  - odkud pochází (divoká příroda/odchov)
  - jak je nezaměnitelně označen (fotka, čip, kroužek atd.)
- nutně mít s sebou při prodeji i kontrole chovu
- při změně majitele přeregistrace na kraji
- vždy s sebou při
  - cestování po unii
  - veřejném vystavování
  - prodeji
- registrují se většinou druhy CITES A a vybrané CITES B (z B slonovití, kočkovití, primáti, orel okrový a stepní)
- registrace ale není prokázáním původu exempláře

Nezaměnitelné značení

- individuálně označit exemplář pro jeho snadnou identifikaci, podmínka nesnímatelnosti
- týká se i exemplářů z odchovů, ale i neživých (kůže krokodýlů, slonovina a balení kaviáru jeseterovitých) a těch, které se registrují
- značí vlastník na své náklady
- výrobci kroužků na ptáky a jiných značek CITES, s výjimkou mikročipů, musí mít licenci MŽP
- nezaměnitelně se označují pouze exempláře přílohy A a ty podléhající registraci (malá část. B)

Typy značení

- **mikročipy** – smí provádět pouze veterinář
- **plazi** - levá strana krku, pootočení po aplikaci, aby nevyklouzl, popř. zašít, velikost jedinců od 10, hadi 30 cm
- **ptáci** – hlavně pro dovozy - pod kůži, do svalu – stehna, prsa, ramena od 100 g
- **savci** – do svalů či pod kůži – do krku a mezi lopatky v anestézii, u velmi malých druhů problematické drápkaté opice – občas dospělci vykusují čipy mláďatům (jako parazita) = úhyn

skupina	zdroj		
	IUCN/SSC CIBG	Swedish Zoo Assoc. 1998	British Veterinary Zool. Society
velká zvířata, kopytníci*	podkožně na bázi levého ušního boltce	podkožně na bázi levého ušního boltce	podkožně na levé střední části krku
malá a střední zvířata*	podkožně mezi lopatky		podkožně mezi lopatky
šelmy		podkožně mezi lopatky	
opice a lidoopi		podkožně mezi lopatky	možno i metacarpus či metatarsus
ploutvonožci		levá strana báze ocasu nebo pánevní končetiny	
sloni	levá strana báze ocasu	levá strana báze ocasu	
drobné opice		střední část hřbetu	
ostatní savci do 2 kg		podkožně mezi lopatky	
damani	intralumbálně**		
loriové	intralumbálně**		

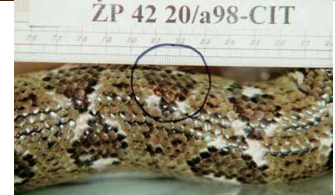
Typy značení

- **kroužky pro ptáky** – aplikuje chovatel
- **celistvé** – CZ PRAGUE 6 místný číselný kód (odchovy sokolů a rarohů) – certifikace MŽP – nasazení mláďatům (dospělci nelze sejmout) – stanovení průměrů pro druhy
- ALE – rušení v chovu, vyhazování mláďat či štípání (arové)
- vhodná kombinace s DNA profilem, mikročipem či fotografií dorzálních štítků prostředních prstů
- **dělené švýcarské s oskou** – po uzavření nelze otevřít bez poškození (nelze pro CITES I) – jinak čip
- označení lze odmítnout pouze na základě veterinárního potvrzení

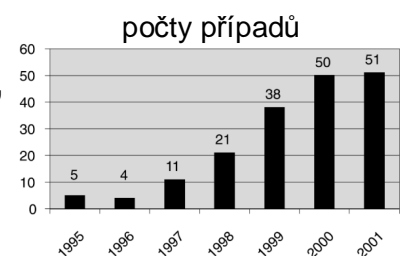
Typy značení

- **fotografie** – 10x15 s měřítkem, uvést stranu těla a znak zakroužkovat, 80 % plochy fotky (želvy), spíše nasedání štítků než kresba
- **vybraní savci** - skvrnité druhy koček (obličej), nosorožci (hlava), sloni (hlavy a uši), zebry (kresba zadku a boku)
- **plazi** (v dospělosti by se měli čipovat všichni)
- **krokodýli** - pouze v mládí skvrny na hlavě, pak čip
- **hadi** – 2 detaily těla – typické skvrny na ocasu a hlava
- **ještěři** – štítky na boční a horní straně hlavy

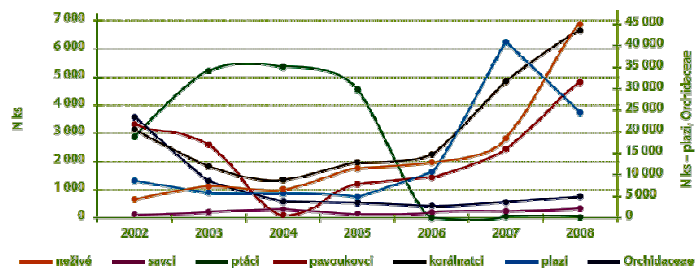
Situace v ČR

- tradičně silná chovatelská základna na světové úrovni (dědictví z dob komunismu, kdy nebylo co jiného dělat)
- přístupnost spřátelených exotických zemí, kam se nedostali západní chovatelé (zejména Kuba)
- poměrně pozdní přistoupení k CITES - až v roce 1993 (zákon od 1997) - umožnilo dlouho nerušený rozvoj „chovatelství“
- „šikovnost“ českých chovatelů a pěstitelů v získávání exemplářů udělaly z ČR v 90. letech pašeráckou velmoc – 2001 největší počet Čechů sledováno Interpolem pro pašování

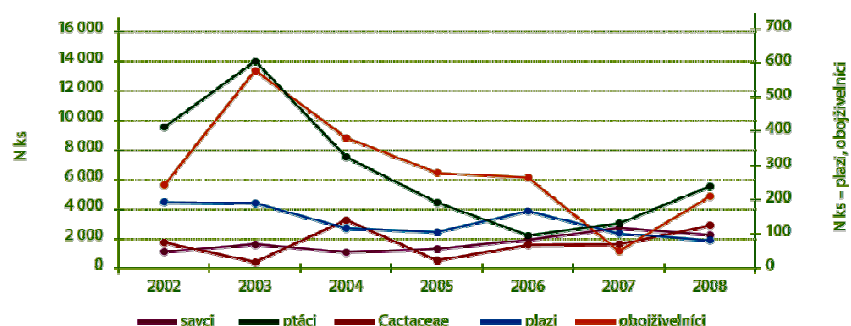
Legální dovoz do ČR (za rok)

- plazi
  - leguán zelený (*Iguana iguana*) 4200
  - krajta královská (*Python regius*) 900
  - aligátor severoamerický (*Alligator mississippiensis*) neživé - náramky k hodinkám 650
  - želva čtyřprstá (*Testudo horsfieldii*) + ž. mississipská Kohnova (*Graptemys pseudogeographica kohni*) cca 15 tis
- korálnatci
  - *Scleractinia* spp. + *Acropora* spp. cca 2000
- pavoukovci
  - veleštír obrovský (*Pandinus imperator*) 2300
- ptáci (výrazný pokles kvůli ptačí chřipce)

Legální vývoz z ČR (za rok)

- ptáci
  - drobné druhy papoušků, **rosely** (*Platycercus* sp.) 2150, **papoušek zpěvavý** (*Psephotus haematonotus*) 1800, **agapornis Fischerův** (*Agapornis fischeri*) a **agapornis škraboškový** (*Agapornis personatus*) po 450, **kakariki rudočelý** (*Cyanoramphus novaezelandiae*) 360
  - sokolovití 60 ks
- plazi
  - hadi - **krajta tygrovitá tmavá** (*Python molurus bivittatus*) 700, **hroznýš královský** (*Boa constrictor*) 350, **hroznýšovec duhový** (*Epicrates cenchria*) 220
  - ještěři – **chameleon jemenský** (*Chamaeleo calytratus*) 1700
- obojživelníci
- savci

Typy pašeráků

turisté

- nejméně nebezpeční, z neznalosti a poprvé
- suvenýr z dovolené (korál, lastura, krunýř, soška)
- zvíře z trhu (záchrana) – ale zvíře je tam kvůli poptávce
- pokuta a zabavení
- prevence a výchova (není tak závažné, ale je jich mnoho)

chovatelé a sběratelé

- koníček a vášeň - udělají cokoli, aby získali exemplář
- znají pravidla, ale necítí vinu - vášeň je svatá
- „zachraňování druhů“ - v přírodě prý nepřežijí = nutnost odchovu - tím saturována poptávka?
- argument vědeckého výzkumu a popisování nových druhů
- neobchodují ve velkém – pro sebe a známé - aby zaplatili cestu
- nelze vychovat - k nelegálním praktikám se vrací

organizovaní pašeráci, kurýři a obchodníci

- velké počty a velké peníze – nejzávažnější a nejhůř odhalitelné (profesionalita)
- bezskrupulózní (vysoká úmrtnost kalkulovaná v nákladech)
- opakovaně pašují i po vězení
- kurýři – profesionální nebo jednorázově (zaplacení cesty)

Způsoby pašování živých zvířat

živá zvířata na těle

- skryté kapsy na objednávku
- zvláštní vesty či pásy kolem pasu
- sáčky kolem nohou (případ pašáka s pytlíky se 4 kobrami královskými + malými krokodýly)
- pašování nasezených papouščích vajec - dolíhnutí v chovu = legální odchov

cestovní zavazadla

- zabránit zvířatům v pohybu a hluku
- papoušci do PET lahví s ustřiženým dnem
- malí ptáci do roliček od toaletního papíru
- želvy se obalují izolepou
- opice se narkotizují (vysoký stres a úmrtnost)
- plazi v plátěných pytlících nebo v ponožkách
- žáby v krabičkách od filmů
- často opomenutí dýchacích otvorů (vysoká úmrtnost)

autem a v kamiónech

- úkryty a schránky (nádrže na benzín - 200 želv)
- pod polstrováním dveří a v sedadlech
- náklad nebo za kabinou, falešné přepážky v nákladním prostoru

vlaky

- manipulační prostory a podvozek (kaviár z Ruska)

Způsoby pašování neživých exemplářů

- slonovina se obarvuje nahnědo, aby vypadala jako dřevo
- kořen žen-šenu vydáván za mrkev
- semena kaktusů do mleté kávy
- roh nosorožce v plastové sošce
- letadla (cargo zásilky) - dvojitá dna beden
- neotevíratelné a neprůhledné bedny
- přimíchání vzácných druhů do legální zásilky
- padělané či upravované dokumenty
- nápisy „POZOR, jedovatí hadi“ odrazující kontrolu
- korupce
- přeprava přes mnoho zemí - „vyčištění“ dokladů
- pošta - rostliny a výrobky (ALE i želvy a ještěři – např. gekoni ve videokazetě)
- internet – rychlý a anonymní

Pašování v ČR

- druhé nejčastější záchyty CITES v Evropě – letišť Praha Ruzyně (po Amsterdamu - odbavení 20 mil. lidí ročně (4,5 mld. na celém světě)
- ČR má pověst významné tranzitní země pro pašování
- nejčastěji: suchozemské želvy a papoušci
- vzácněji:
  - plazi (Madagaskar, Austrálie)
  - zpěvní a draví ptáci
  - kaviár (pravý kaviár minimálně – falzifikace jikrami ryb)
  - tradiční čínská medicína (TCM) – tradiční ruská medicína- medvědí tuk, žluč, pijavka lékařská (krémy)
  - živé rostliny (kaktusy, sukulenty)
- turistické suvenýry
  - lahve alkoholu s naloženými hady
  - korály, lastury
  - krunýře želv
  - vycpaniny a výrobky z kůží
- čižba–nelegální odchyty ptáků pro kulinářské účely - vývoz do Itálie, do Holandska do chovů
- mezinárodní (vyclívací) pošta v Praze

BEZOBRATLÍ

- **ohrožení:**
  - ničení prostředí
  - nadměrný sběr
- **opatření:**
  - kontrola obchodu
  - umělé chovy (funguje u motýlů)
- především nápadné „sběratelské“ druhy tropických brouků, štírů, pavouků a motýlů
- veleštíři (*Pandinus* spp.) – *P. imperator* - 2300 ks ročně do ČR
- sklípkani (*Brachypelma* spp.)

motýli, velevrubi, pijavka

- *Ornithoptera alexandrae* (ptákokřídlec Alexandřin) CITES I. (nelegální dovoz ze Šalamounových ostrovů – případ Ruzyně)
- *Papilio chikae* (otakárek) CITES I.
- *Hirudo medicinalis* (pijavka lékařská) CITES II. – krémy z Ruska a Ukrajiny
- *Unio nickliniana* (velevrub) CITES I.
- perly (více druhů velevrubů), spíše mořské perly v chovech nebo náhražky

mořské ulity a korály

kaménka zelená (*Papustyla pulcherrima*)
CITES II.

- suchozemský plž z ostrova Manus – sběratelství

korály (většinou CITES II.)

- větvníci (*Scleractinia* spp.) (mozkovitky, červené korály)
- *Acropora* spp.
- varhanitkovití (*Tubiporidae* spp.)

- celkem do ČR cca 2000 ks korálů ročně

RYBY a PARYBY

- **ohrožení:**
  - ničení prostředí
  - nadměrný lov
  - obchod s kaviárem, popř. masem
  - vzácnost některých druhů (= sběratelsky atraktivní)
- **opatření:**
  - kontrola obchodu
  - umělé chovy (vyza a jeseter)

- **Příklady:**
- *Latimeria* spp. (latimérie) CITES I.
- *Pangasianodon gigas* (pangas mekongský, sumec obrovský) CITES I.
- *Probarbus jullieni* (parmička Jullienova) CITES I.
- *Neoceratodus forsteri* (bahník australský) CITES II.
- *Arapaima gigas* (arapaima velká) CITES II.
- *Rhincodon typus* (žralok obrovský) CITES II.

žraloci a rejnoci

Problém žraločích ploutví

- odpor „rybářských“ zemí proti zákazu (Japonsko, Čína),
- obtížná identifikace druhu v produktech (polévkové konzervy),
- dříve chráněni pouze ž. obrovský, veliký a bílý
- do CITES II. nově zařazení:
  - **ž. dlouhoploutvý** (redukce lovem až o 90%, Mexický záliv 1% populace) –
  - **ž. kladivoun** (3 druhy) – dlouhověcí teritoriální snadno ulovitelní, redukce o 90%, ve Středozeří 0,1% populace)
  - **rejnoci manta** (2 druhy) – fragmentované nepočtené populace, pokles až o 90%, žaberní plátky pro TCM

úhoř říční (*Anguilla anguilla*)

- široce rozvinutý obchod s monté a tzv. „skleněnými úhoři“ chytanými v ústí evropských řek
- od 80. let min. století dramatický pokles stavu na cca 1–5 % původního stavu, zejména díky vývozu do Japonska
- zde součást tradičního pokrmu „unadon“ (japonský úhoř též zdecimován) + TCM
- cena 6–30 tis./kg – odlov půl miliardy jedinců ročně = 1/2 evropské populace
- z důvodu ohrožení obchodem druh zařazen v r. 2007 do přílohy II.

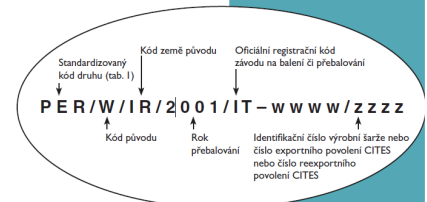

Jeseterovití – kaviár, CITES II.

- od r. 1998 všichni jeseteři a veslonosi v CITES - včetně kaviáru, masa, kůží ryb, oplodněných jiker, chrupavek a rybího klihatu
- jeseter velký (*Acipenser sturio*), j. krátkokorpý (*Acipenser brevirostrum*) CITES I – neobchodují se!
- forma: nejčastěji méně solený „malosol“ nebo lisovaný, pasterizovaný
- jednorázový štítek s údaji o původu a zemi původu a roku odlovu kaviáru
- názvy: beluga, asetra, osetra, sevruga, kaluga, hackleback, paddlefish, shovel-nosed sturgeon, American sturgeon, American black a sterlet
- chovy v Iránu – legální zlatý kaviár z vyzy velké až 15 tis. za 10 dkg (Beluga)
- nelegální lov na nástrahy při dně (Rusko) – ryby zde pak dlouho leží a kvalita kaviáru je výrazně nižší (cenově 5–10 tis./kg)
- u nás chovy jeseterů např. Vodňany, Hluboká

ŠTÍTEK: ZE ZEMĚ PŘEBALOVÁNÍ

OBOŽIVELNÍCI A PLAZI

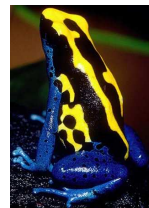
- **ohrožení:**
  - ničení prostředí, sběr vajec, lov pro maso a prodej krunýřů
  - odlovy či nákupy na trzích v rozvojových zemích – turistický suvenýr živá želva, trnorep
  - obchod zaměřen zejména na neživé exempláře – kůže, boty, pásky, suvenýry z dovolených – rozlišení dle pórů a nepravidlostí
  - pašování do ČR – kromě galanterie a obuvi jsou problémem zejména suchozemské želvy
  - podmínky pro zvířata v chovech - některé druhy náročné
- **opatření:**
  - alternativa ve faremních chovech (nyní i v ČR – prodej kůží a masa)
  - v ČR velké množství chovatelů – množení a export jedinců do zahraničí
  - repatriace přes evropské centrum Carapax - Itálie

žáby, velemloci, krokodýli

velemloci (*Andrias* spp.) CITES I.

- Japonsko a Čína, dříve loveni na maso

pralesničky (*Dendrobates* spp.) CITES II.

- šípové žáby, po dovozu se toxicita ztrácí – chybí vhodná potrava
- případy okamžitého připašování jedinců po popisu nových druhů

aligátor severoamerický (*Aligator mississippiensis*)

- ohrožení zejména kvůli kůži - dnes řešeno faremními chovy

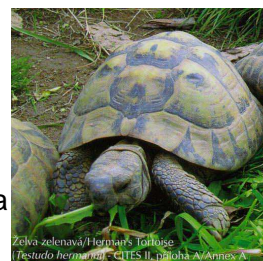
krokodýl mořský (*Crocodylus porosus*)

- trofeje z Austrálie, lov pro maso a kůži
- poměrně nebezpečný (300 lidí ročně)

želvy

želva žlutohnědá (*Testudo graeca*) a **ž. zelenavá** (*T. hermanni*) CITES II. A

- nejčastěji chované suchozemské želvy ze Středomoří - pašování deklarováno jako odchov
- ročně tisíce suchozemských želv přes Zverimexy - hračka pro děti x doba dožití okolo půl roku

želva pardálí (*Stigmochelys pardalis*) CITES II/B

- pestré zbarvení – mimikry v savaně, pašování z JAR

želva zploštělá (*Malacochersus tornieri*) CITES II/B

- plochý měkký krunýř, ve skalních puklinách a mezi kameny
- východní Afrika, v červeném seznamu zranitelný

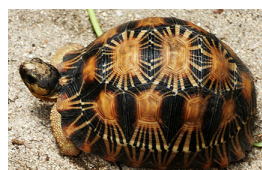
želva hvězdnatá (*Geochelone elegans*) CITES II/B

- ceněna pro krásnou kresbu krunýře
- savany v Indii a na Srí Lance (až 8 tis./ks)

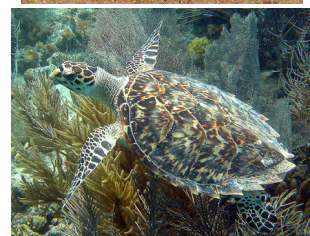
želva paprscitá (*Geochelone radiata*) CITES I/A

- největší madagaskarská želva

kareta pravá (*Eretmochelys imbricata*)

- vybíjení na plážích kde kladou vejce
- želvovina na obroučky brýlí a spony

hadi

běžněji chovaní hadi:

- **hroznýš královský** (*Boa constrictor*) CITES II.
- **hroznýšovec duhový** (*Epicrates cenchria cenchria*) CITES II.
- **krajta tygrovitá** (*Python molurus molurus*) CITES II.
- **krajta královská** (*Python regius*) CITES II.

- **případ:** zmrzlé krajty na Brněnské celnici – dovoz v kamiónu z Itálie za kabinou řidiče – 5x krajta královská + 3 trnorepi (typický ilegální dovoz z Maroka) + vodní severoamerické želvy – část jedinců umrzla – důkazní nouze neumožnila pokutovat řidiče

ještěři

leguán kubánský (*Cyclura nubila*) CITES I. A

- až 1,5 m, není častý u chovatelů
- přeměna jejich přirozeného prostředí člověkem
- zranění mláďat po napadnutí psy a kočkami
- v ČR nejčastěji dovážen leguán zelený (*Iguana iguana*) CITES II.

varan Mertensův (*Varanus mertensi*) CITES II.

- pouze v severní Austrálii, poblíž vody
- všichni varani CITES I (5 spec.) nebo II. (zbytek)
- vzácný varan komodský CITES I.

trnorep africký (*Uromastyx acanthinurus*) CITES II.B

- nejčastější suvenýr chovatelů při cestě z Maroka
- vytvořenou poptávku naplňují domácí lovci
- (případ 1000 ks z Maroka v osobním autě pro další prodej + such. želvy)

PTÁCI

U nás zadrženi nejčastěji papoušci, loskuták

- **ohrožení:**

- ničení prostředí
- odlovy či nákupy na trzích v rozvojových zemích
- téměř úplné vyhubení některých velkých papoušků díky odchyťům a kácení
- dovoz do ČR - legálně tisíce papoušků z volné přírody
- často pašování vajec a falšování původu jedinců
- cílené pašování vzácných druhů na zakázku

- **opatření:**

- alternativa v početných odchovech chovatelů – (problematický původ chovných párů)
- osvěta chovatelů (přechod na běžnější druhy?)
- záchranné chovy (Loro Parque – Tenerife)

Arové

- Nejohroženější kvůli ilegálnímu obchodu (dále lovení Indiány pro peří (zdobení), a chování ve vesnicích, vybírání mláďat kácení lesů

Ara Spixův – (*Cyanopsitta spixii*) – Brazílie, ilegální lov hlavní ohrožení, úbytek vhodných lesů (v roce 1997 jen 30 km², poslední jedinec v přírodě v r. 2000 (umělé odchovy – asi 70 ks – komplikovaná tvorba párů – odpor majitelů) (CITES I)

Ara horský (*Propyrrhura couloni*) – Peru, Brazílie, Bolívie, málo známý (i v rámci obchodu), není globálně ohrožený (CITES II) – v zajetí hlavně nelagální jedinci (300 jedinců z Peru) – 11 legalizováno a prodáno - problém

- případ z Břeclavské celnice, záchyt v originálních bednách z Brazílie, včetně domorodého průvodce při cestě z Bratislavy – vypuštění jedinců z celnice – odchyt a umístění v ZOO Brno – u soudu pašerák “prokázal” převoz jedinců ze svého chovu v SR

Ara kobaltový = Learův (*Anodorhynchus leari*) – Brazílie – znám z chovu již v 19. stol., v přírodě objeven 1978 (60 ks), dnes odhad 750 ks – pokračují ilegální pytlácké odchyty, úbytek hnízdního prostředí a potravy (semena palmy *Syagrus coronata* – zmlazení potlačeno dobyt看em), u nás např. v roce 2010 – 3 ks v kufru auta (cena jednoho asi 3-4 milióny) (CITES I)

Ara ararauna (*Ara ararauna*) – S Jižní Ameriky, na většině areálu běžný, v posledních 20 letech pokles početnosti, někde ještě lovný druh, vývoz ještě v 90. letech (např. z Guyany ročně 2000 ptáků) (CITES II)

Ara hyacintový – dnes silně obchodován v ČR, dříve pseudoodchovy a nyní výjimky z komerce

Kakaduové

Kakadu černý (*Calyptorhynchus funereus*) – Z Austrálie, závislý na přítomnosti dutých stromů (všichni kakaduové), v domovině neohrožený, přizpůsobivý (CITES II)

- pašování – „vejce na vejcích“ – 3 balíčky s vejci ve slipech při záchytu destruovány – forenzní laboratoř USA + morfologické analýzy (Mlíkovský)

Kakadu havraní (*Calyptorhynchus banksii*) - Austrálie, ohrožení - úbytek biotopů v důsledku kácení dřeva, konkurence o hnízdní dutiny, některé poddruhy ohrožené (CITES II)

Kakadu palmový (*Probosciger aterrimus*) – N. Guinea, S Austrálie, pro obchod, lov pro maso, destrukce biotopů, lov ilegální, u nás 2010 – 5 jedinců v Lanžhotě (CITES I) – populární, nelegálně obchodován (nákaza silně infekčním PBFĐ – odpadnutí zobáku, nakažení při transportu)

Kakadu Goffinův (*Cacatua goffini*) – ostrovy Tanimbar (JV Indonésie), původně musela být velká populace, vývoz v 80. letech: prům. 11 300 ptáků ročně, po zákazu stále vysoké počty, u nás nalezen v palubní přihrádce auta (CITES I)

Kakadu žlutolící (*Cacatua sulphurea*) – Sulawesi, Sundy a další ostrovy, 4 poddruhy - 2 ohroženy vyhubením - přeměna lesů na zemědělskou půdu, odchyt pro vývoz – např. na lep (v roce 1984 legálně vyvezeno 7900 ptáků); běžně odchovávan – krotkost a učenlivost (CITES I) – pseudozáchranný program - vyvěšování budek obsazován invazním druhem (organizováno českým pašerákem)

Amazoňani

Papoušci rodu *Amazona* – velmi častý předmět obchodu, celá řada velmi vzácných, endemických druhů, často národní ptáci

Amazoňan nádherný (*Amazona pretrei*) – J Brazílie, pokles početnosti v průběhu 20. stol., vybrání všech mláďat z hnízda, (CITES I) – dříve silný dovoz

Amazoňan kubánský (*Amazona leucocephala*) – Kuba a okolní ostrovy, stále běžný v zachovalých lesích, pokles početnosti, na ostrovech více ohrožen (na některých vyhynulý), u nás poměrně často v chovu – obchodování s Kubou, jinde vzácněji (CITES I)

Amazoňan mnohobarvý (*Amazona versicolor*) - ostrov Santa Lucia (400 jed.), ztráta biotopů, lov pro maso, obchod, hurikány; ilegální registrace (= legalizace v ČR přes neinformovanou správu CHKO)

- kvalitativní model - pašování na objednávku (CITES I)

Amazoňan ohnivý = Guildingův (*Amazona guildingii*) - ostrov Svätý Vincent (800 jed.), dnes dostatečně chráněný včetně biotopů – díky kampani, odchov v zajetí náročný, pašeráci dovezli na ostrov vlastní inkubátor, cena 600–800 tis. Kč (CITES I)

Amazona brasiliensis A.rudoocasy **A. rhodocorytha** A. červenočelý – nejohroženější druh (640 ks a výrazný pokles kvůli pašování – malé areály hlavně v Brazílii, vybírání z hnízd. A. brasiliensis vázaný na deštné pralesy - u atlantiku radikálně ubývají,

Další papoušci

Žako šedý (*Psittacus erithacus*) – Z a stř. Afrika, dva nově rozlišený na druh – *P.e.timneh* (ž.š.liberijský) - menší tmavší vzácnější, lokálně hojný

- jeden z nejvíce obchodovaných papoušků (v 80. letech ročně asi 50 000 jedinců z Afriky) (CITES II)
- odchyt na lep na nocovacích stromech
- nákup jedinců z přírody jako domácího miláčka nevhodný
- případ 100 jedinců napresovaných v malých bednách na Ruzyni – 20% úhyn do týdne
- růst ceny žaka při pašování (mortalita 70 %)
- **kvantitativní model:** pytlák 3 \$ – překupník 30 \$ – obchodník se zvířaty 300 \$ – koncový zákazník 500 \$

Agapornis Fischerův (*Agapornis fischeri*) – Tanzánie, nejvíce obchodovaný papoušek světa (v roce 1987: 87 566 ks)

Nestor kea (*Nestor notabilis*)

- hory jižního Nového Zélandu (CITES II)
- vybíjen pastevci ve 40. letech kvůli napadání ovci (velmi vzácný jev), vývoz zakázán (pouze ZOO)

Draví ptáci a kříženci

- **orli**
  - lov v Rusku – nejprve **vybrání mláďat** a následně plamenometem sežehnou přilétající rodiče - prodej do západních zemí
- **orel skalní (*Aquila chrysaetos*)**
  - dříve výskyt pouze na Slovensku – vybírání hnízd – jedno mládě
  - legalizace v ČR pomocí „odchovů“ - odhaleno molekulárním určením rodičovství + hlídání hnízd
- **raroh velký (*Falco cherrug*)**
  - ztráta přirozeného biotopu
  - odchyt volně žijících jedinců pro sokolnictví
  - rychlý populační pokles, zvláště na asijském kontinentě (CITES II/A)
- **sokol stěhovavý (*Falco peregrinus*)**
  - výjimečné letové schopnosti = sokolnictví
  - v ČR běžně odchováván (CITES I/A)
- **jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*)**
  - obratnost a agresivita při lovu
  - skrytý způsob života (CITES II/A)
  - využití nemovitými sokolníky – vybírání hnízd, myslivci vystřelování
- **kříženci s rarohem loveckým (*Falco rusticolus* – S Evropa)**
  - kvůli loveckým schopnostem (větší tělo) – prodej východním šejkům – po 3 vypouští, ALE - znečištění genofondu, imprinting, (na soutoku hnízdění křížence velký x lovecký)

SAVCI

- **ohrožení:**

- lov pro produkty - slonovina, rohy, vlna, TCM
- lovecké trofeje – africká safari – nyní na komerční bázi, často legální (včetně žiraf, zeber a antilop – zneužívá se pro legalizaci)
- odchty do soukromých chovů a ZOO – primáti (šimpanzi, gorily, orangutani, drápkaté opičky)
- v rozvojových zemích se často i konzumují (Asie) nebo vývoz „bush meat“

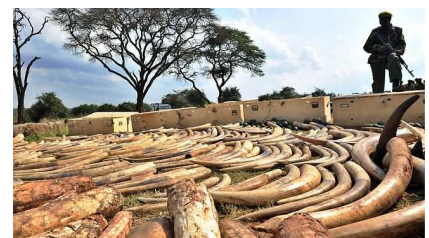
- **opatření:**

- osvěta (omezení nesmyslných chovů)
- částečná legalizace vývozu některých produktů (slonovina?)
- větší politická stabilita v zemi původu – vyšší částky do ochrany přírody

sloni

- slon africký – výrazný pokles stavu díky lovu a střetům s domorodci (ničení úrody)
- po zabavení slonovina ničena – vývoz zakazuje většina afrických států nebo stanoveny kvóty – silné spory mezi státy (pálení x vývoz do Japonska na razítka „hanko“)
- problémy s rozlišováním mamutoviny - sklon lišt na řezu - (mamut není v CITES)
- problém s rozlišením historických předmětů (šachové figurky, sošky)

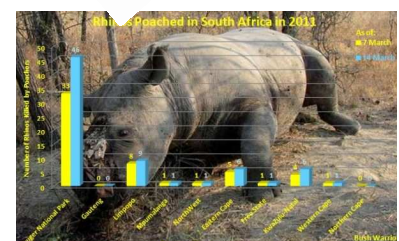
nosorožci

- **nosorožec dvourohý (černý)** - (*Diceros bicornis*) – z 300 na 5 tis, cca tis JAR.– vyhynul již severní poddruh, v JAR – podstatná součást TCM – mužská potence –dražší než zlato,
- **nosorožec tuponosý severní (bílý)** (*Ceratotherium simum cottoni*) – 20 j. na 20 tis. v přírodě vyhynulý - pytláčení, pokles z 20 tis na 1,2 tis
- **asijské druhy – n. indický, sumaterský a jávský** - v přírodě takřka vyhynuly - zastřelen poslední kontinentální jávský (2010)
- vykrádání desítek muzeí kvůli rohům v celé Evropě – problém Zoo v budoucnosti
- **řešení?**
  - uvolnění trhu? (na světě posledních 28 tis nosorožců),
  - regulace dovozu do cílových států EU

Současná krize nosorožců

- tradičně jemenská dýka jambia
- 2009 – fáma o léčbě a dokonce prevenci rakoviny ve Vietnamu - drcený prášek (zdroj obchodníci kterým klesala cena)
- = zdvojnásobení ceny na 65 tis/kg
- Ochranné zásahy:
  - odrohování – ale neubrání mláďata, hierarchie samců, zastřelení pytláky kvůli marnému stopování
  - do rohu - GPS čipy, otrávení pesticidy
  - DNA databáze celosvětová – určení původu dovozu
  - vykrádání muzeí kvůli rohům v celé Evropě (70 příp.) – problém Zoo v budoucnosti
  - najatí střelci trofej z farem (pseudohunting) a zneužití greenhuntingu) = zákaz lovu Čechů a Vietnamců v JAR
  - výchova dětí ve Vietnamu, propagace v mediích (osobnosti, pálení rohů)

parfémy

- **kabar pižmový (*Moschus moschiferus*)**
- v tajze - Sibiř, Mongolsko, Čína, do 50 cm, výborně skáče, chodí i po stromech, ohrožen zejména sachalinský poddruh
- **pižmo (mošus)** – v kosmetice (fixační účinek vůní), afrodisiakum
- bezohledný lov obou pohlaví do ok – využití pouze samčích pachových žláz – zbytek odpad
- chov náročný
- řešení – syntetické náhražky

- **vorvaň (*Physeter* spp.)** – dříve ambra odebírána ze střev
- **ambra** – voskovitý produkt trávení vorvaňů po pozření krakatic – výrazná vůně, zvl. po delším setrvání v moři (sběr na hladině či pobřeží) – cena přes 300 tis./kg – (dříve ondatra, pižmoň či pižmovka), nyní syntetické náhražky

kočkovité šelmy v ČR

- chov u bohatých majitelů (sociální symbol)
  - úniky do volné přírody
  - nevhodné podmínky chovu
  - nezvládnuté chování (agresivní dospělci)
  - nelegální původ
- nejčastěji chované druhy: **tygr, lev, ocelot, puma, gepard** (biologická ochrana letiště)
- prodej kůží a částí těl ze ZOO
- problematická kontrola exemplářů
- čínská medicína - tygří kosti
- odchyty v divoké přírodě často do arabských zemí

tygr

tygr (*Panthera tigris*) bengálský a ussurijský

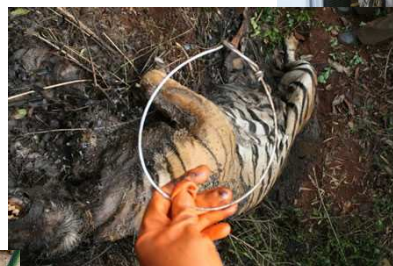
- 1900 – cca 1 mil. tygrů – nyní cca 5000 jedinců

ohrožení:

- ničení přirozeného prostředí
- nadměrný lov pro kožešinu, kosti, vousy, penisy = tradiční čínská medicína
- dodnes nabízejí některé cestovky lov

opatření:

- přísná kontrola
- chovy jsou zvládnuté (reintrodukce?)
- osvěta v Číně?

medvědi

- **medvěd ušatý (*Ursus thibetanus*)**
- žlučníky - žluč (TCM)
- chovy medvědů v krutých podmínkách těsných klecí s kanylou ve žlučníku
- nelegální lov
- tradiční ruská medicína – dlouhodobé dovozy pijavky a medvědů (dlouho neřešeno)

medvěd lední

- problém není tolik obchod ale zejména úbytek přirozeného biotopů – tání ledu v létě
- úbytek kořisti - tuleň kroužkovaný
- současná populace do 25 tis jedinců – loveno cca 4% populace ročně (Kanada)
- v Rusku pytláctví a znečištění z tankerů
- obchod s kůžemi (Čína, Rusko, Ukrajina) – cena přes 1 mil.
- do r. 2050 úbytek cca 2/3 populace (dlouhověcí jedinci až 30 let, rozmnožování od 6 roku)
- snaha o přeřazení z CITES II. do CITES I.

antilopa tibetská (*Pantholops hodgsonii*) (orongo, čiru)

ohrožení:

- Tibet a Nepál – dříve sbírány chlupy na keřích
- zabití 3–5 kusů na 1 šátek „shahtoosh“ - cena za kus 40–250 tis. dle kvality
- vysoká cena vedla k lovu, který ohrožuje druh vyhubením
- redukce populace z 1 mil. na 70 tis.

opatření:

- přísná kontrola a osvěta

drápkaté opičky

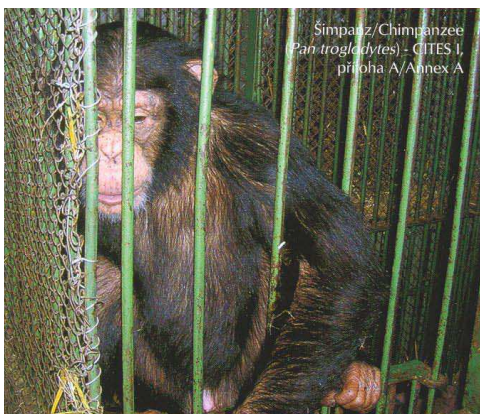
v ČR nyní velmi populární v soukr. chovech, ALE:

- nevhodné pro nezkušené chovatele - trpí neodborným zacházením
- stres spojený s odchytom a transportem = poškození psychiky (inteligentní)
- ztráta kontaktu s tlupou = roztrháním rodinných vazeb (vhodnější chov páru)
- dospělci větších opic agresivní - demolice zařízení bytu (často volně)
- **kosmani** (*Callithrix*), **tamaríni** (*Saguinus*), **lvíčci** (*Leontopithecus*), **kalimika** (*Callimico*)

- **tamarín žltoruký** (*Saguinus midas*)
  - v Brazílii na sever od Amazonky CITES II/B, jsou i dovozy z přírody
- **kosman zakrslý** (*Callithrix pygmaea*) – nejčastěji chovaný – nejmenší poloopice

lidoopi

- **gorila horská** (*Gorilla gorilla beringei*) – pytláctví a likvidace původního prostředí – pro mládě vybíjení celé tlupy (posledních 700 ks)
- **šimpanzi** (*Pan spp.*) – trofeje, pro medicínské a rituální důvody, mláďata do chovů, bushmeat
- **orangutan** (*Pongo spp.*) – likvidace biotopů, lov mláďat do chovu

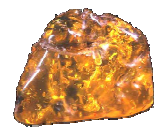
kytovci

- **plejtvák malý (*Balaenoptera minor*)**
- od r. 1999 Japonsko a Norsko nedodržíjí zákaz lovu proti stanovisku Mezinárodní velrybářské komise
- cca 400 jed. ročně pro „vědecké účely“ – zisk cca miliarda Kč ročně
- výstavba velrybích farem jako alternativa?
- některé dřívější projekty úspěšné – z lovců vorvaňů na Madeiře jsou nyní průvodci v muzeu velrybářství
- povolení lovu velryb pro tradiční rituály a způsob lovu přírodních národů – stanovená kvóta
- střenky nožů, ozdoby na burzách nožů, kosti a zuby (mrož, velryby, slonovina)

Obchod s neživými exempláři

- **dřevo** (tropická dřeva na stavby, podlahy, nábytek, hudební nástroje)
- **potraviny** (krokodýlí či medvědí steaky, velrybí maso, gorilí maso, divočina „bush-meat“, kaviár, želví polévky a vejce, žabí stehýnka)
- **kosmetika** (krémy a voňavky – vorvaňovina - ambra, pižmo z jelínků kabarů, želví olej, extrakty z rostlin)
- **medicína** (TCM tradiční čínská medicína, medvědí žluč, tygří kosti, nosorožčí rohy, žen-šen)
- **móda** (oděvy, kabelky, boty, pásky k hodinkám - savci, ptáci, plazi, žraloci a rejnoci, kožešiny z kočkovitých, vlna z tibetských antilop a lam, kostice velryb!!!)
- **tradiční předměty** (řezby ze slonoviny, japonská razítka hanko, jemenská držadla dýk z nosorožčích rohů, brýle z želvoviny, lampičky vyrobené z korálů, lastury, krunýře mořských želv, hadi v alkoholu, krokodýlí hlavy, obrázky ze sušených motýlů)
- **trofeje** (rohy, kůže, lebky, vycpaniny, odpadkové koše - sloní či hroší nohy, židle z kopyt zeber)

Tradiční čínská medicína (TCM)

- obsahuje druhy zařazené v CITES I a II. (i rostliny žen-šen, orchideje)
- stoupá její obliba i mimo oblasti tradičního využívání
- masová výroba přivedla některé druhy až na pokraj vyhubení (tygr, nosorožec)
- léčivé účinky preparátů neprůkazné
- dovoz pod různou kamufláží – obsah uveden pouze v čínských znacích, zato v angličtině chybí
- v ČR zejména ve vietnamské a šířící se čínské komunitě

Není potřeba CITES

- **kaviár z jeseterů** (*Acipenseriformes* spp.) - do 125 gr/os. v nádobách označených štítkem s kódem
- **dešťové hole** (rainsticks) z kaktusů - 3 ks/os.
- neživé zpracované **exempláře krokodýlů** (*Crocodylia*) z přílohy B - 4 ks/os. (vyjma masa a loveckých trofejí)
- **ulity křídlatce velkého** (*Strombus gigas*) - 3 ks/os.
- **mořští koníčky** (*Hippocampus* spp.) – 4 neživé ks/os.
- **lastury zév** (*Tridacnidae* spp.) – 3ks/os. (do 3 kg celkově), exemplářem 1 neporušená lastura nebo 2 k sobě patřící poloviny

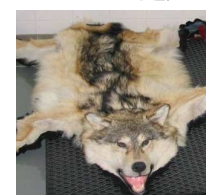
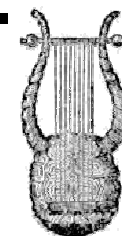
Které suvenýry se zabavují I.

- **AUSTRÁLIE** - chránění všichni divoče žijící živočichové, klokani – lze, ale nesmí se dále prodávat
- **ČÍNA** - hadí a ještěří kůže (kufříky, kabelky a obuv), tradiční asijská medicína (např. medvědí žluč, rohy sajgy, tygří kosti, ...), slonovina a hroší zuby
- **FILIPÍNY** - mořské mušle (nesmí se zévy), korály a hadí kůže, motýli
- **INDIE** - šála shahtoosh „Král vlny“ - tibetská antilopa „čiru“, kožešiny kočkovitých, slonovina, hadí kůže, korály a želví krunýře
- **INDONÉSIE** - želvovina (krunýře) a peří rajek, kůže hadů a ještěřů, korály, lahve s mrtvými hady v alkoholu
- **JIŽNÍ AFRIKA** - kůže živočichů
- **JIŽNÍ AMERIKA** - vlna lamy vikuňa, peří papoušků (Ara) – čelenky, náhrdelníky, rituální předměty
- **KARIBIK** - tvrdé korály, šperky z želvoviny
- **KEŇA** - korály, slonovina, rohy nosorožců a želvovina (šperky a hřebeny), hadí kůže

Které suvenýry se zabavují II.

- **MALAJSIIE** - motýli a korály
- **MEXIKO** - papoušci, želvovina a hadí kůže
- **SEVERNÍ AFRIKA** - hudební nástroje a dmychadla z želvy Testudo, hadí kůže, trnorep, chameleon
- **STŘEDOZEMNÍ MOŘE** - mořské mušle, kožešiny kočkovitých, šperky z želvoviny a slonoviny, suchozemské želvy Testudo
- **REUNION , MAURICIUS A SEYCHELY** - mořské želvy
- **RUSKO** - všechno, ale zvláště kaviár, kožešiny
- **TANZÁNIE** - mušle, hmyz, kůže, rohy a kly kromě trofejí
- **THAJSKO** - mořské želvy, slonovina a hadí kůže, lahve s mrtvými hady, korály
- **USA** - peří divokých ptáků, kůže baribalů, medvědů hnědých a ledních, mroži, lachtani a mořští savci

CITES v budoucnu

- **regulace mořského rybolovu** - velké množství druhů díky sofistikovaným metodám na pokraji vyhynutí nebo zdecimovaná populační struktura
- **regulace těžby tropických dřevin** – vysoká spotřeba nábytkářského a stavebního průmyslu – velká část druhů rapidně mizí
- **problémy:** politický odpor některých států a silné lobbistické skupiny

